

Gemeente van Christus,

Water kan een ongelooflijke kracht hebben, vernietigend ook. De druppel water die gestaag de steen kan uithollen, de kracht van de zee die je zelf voelt als je je door golven laat meenemen. De watersnoodramp, de overstromingen in Duitsland en Limburg. Ik kan zelf niet zeilen en heb weinig ervaring met varen, maar als je dat wel doet ken je zelf vast ook de kracht van water en wind, en misschien ook de angst die je kan overvallen als je daarover geen controle meer hebt.

In de Bijbel staat water niet alleen voor gevaar, ook voor chaos en wanorde. Het scheppingsverhaal in Genesis begint met een aarde die woest was, donker en bedekt met water van de oervloed. God schept orde, scheidt licht en donker en dan ook water en droog land. God creëert een veilige plaats voor mens en dier om te leven. Het water blijft op afstand, de dreiging van dood en chaos.

In het verhaal van Marcus klinkt dit ongetwijfeld mee, voor de joodse hoorders. De boot op het meer, in het donker van de nacht, de storm die opsteekt en de doodsangst die de leerlingen overvalt.

De Amerikaanse schilder Janknegt heeft die angst geschilderd op dit schilderij, waarop het bootje wel heel klein uitvalt. De aandacht wordt getrokken naar Jezus, ik kom daar later nog even weer op terug.

Je kunt in dit verhaal snel naar het eind springen. Jezus die wind en water het zwijgen oplegt, de stilte na de storm.

Maar wat ik een mooi detail in dit verhaal vindt, en het is meer dan een detail denk ik, is dat de leerlingen midden in die storm Jezus wakker schudden en hem hun verwijt toeschreeuwen: Kan het u niet schelen dat we vergaan?

Je hoort hun schreeuw van angst, de doodsangst om te verdrinken in dat natuurgeweld. Kan het u dan helemaal niets schelen, Jezus? Kan het u dan helemaal niets schelen, God? Laat u ons aan ons lot over, trekt u zich terug in uw eigen veilige slaap, bent u afwezig als wij u nodig hebben?

Het zijn de fundamentele vragen naar God, waar hij is in het lijden, in de angst, in het donker dat ons overvalt.

Dezelfde vragen, de klachten en verwijten ook, van Job. Jobs vrienden proberen hem te overtuigen dat hij zijn onheil misschien wel aan zichzelf te danken heeft. Dat hij heeft gezondigd, dat dit een straf is. Maar Job gaat daar niet in mee. Hij richt zich tot God, en verwijt God dat het hem blijkbaar niet uitmaakt wat er met Job gebeurt. Terwijl Job, zoals hij zelf zegt, zich juist altijd aan Gods geboden gehouden heeft en oog had voor wie in nood verkeerde en de behoeftige. Bitter klinkt het:

‘Ik roep om hulp maar u antwoordt niet, ik sta voor u maar u wilt mij niet zien’. Job gebruikt ook het beeld van een storm. ‘U tilt me op en voert me mee op de wind, uw woedende storm schudt mij heen en weer’.

In de vragen naar Gods aanwezigheid in lijden, in donker, in verdriet, vind ik deze teksten, waarin mensen God bevragen, belangrijk. Ze helpen me een weg te zoeken in zulke vragen, die zo groot zijn dat we er eigenlijk nooit een sluitend antwoord op vinden. Job en de leerlingen spreken zich uit, spreken God aan, spreken Jezus aan, en daarin klinkt alles mee, ook het verwijt, de bittere klacht, de existentiële vragen van het leven. Ook in veel psalmen klinken die vragen, de twijfels. Ik vind dit belangrijk omdat deze teksten laten zien dat mensen serieus worden genomen. Dat er ruimte is om die vragen te stellen, om God daarmee te bestormen. Dat niet van ons wordt verwacht, als we geloven, om te dragen zonder klagen, om alles maar over ons heen te laten komen en ons lot stil te accepteren. Voor mij voelt dit als een erkenning van het donker dat er is, om dat niet te negeren, maar er juist woorden aan te geven. De twijfel, de angst, de vragen, ze zijn er en spreek ze maar uit, in plaats van ze weg te duwen. Dat heeft ook alles te maken met je godsbeeld. Dat God niet iemand is die achter de schermen bepaalt hoe jouw leven loopt, waarin jij geen stem hebt. Maar dat God er is, in je leven, als gesprekspartner. Die jou ziet en serieus neemt, dichtbij komt en die bevraagd mag worden.

Donderdag was het Wereldvluchtelingendag. Een dag van aandacht voor vluchtelingen wereldwijd. De indringende verhalen van mensen die alles achter moeten laten, vertrekken, niet weten waar ze terecht komen en wat ze zullen tegenkomen. Vaak met grote trauma's van het leed dat ze hebben gezien en meegemaakt.

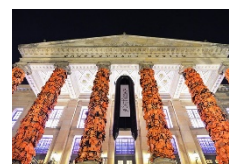
Het verhaal van de storm op het meer deed mij direct denken aan de bootvluchtelingen. De verhalen van de gammele boten op de Middellandse zee, de mensen die dit niet overleven. En de vraag die dan opkomt: wat betekent zo'n verhaal over Jezus en zijn leerlingen in onze wereld? In deze levens van mensen die alles moeten ontvluchten, die de ervaring kennen van chaos en doodsangst?

Vorig jaar was er in de Kunsthal in Rotterdam een tentoonstelling van de Chinese kunstenaar AiWeiWei. In zijn kunst klinken zijn persoonlijke verhalen mee, hoe hij als mensenrechtenactivist in China verbannen is geweest en gevangen gehouden. De expositie maakte grote indruk op me, omdat zichtbaar is hoezeer AiWeiWei zich blijft inzetten voor medemenselijkheid, voor vrijheid. De afgelopen jaren houdt hij zich veel bezig met het lot van vluchtelingen. Veel van zijn kunstwerken zijn statements die Europese overheden kritisch aanspreken op hun gebrek aan medemenselijkheid. Die ons aanspreken, de vraag stellen hoe wij naar vluchtelingen kijken, wat onze reactie is.

Hier een foto van een kunstwerk dat in 2017 te zien was in de Nationale Galerie in Praag. In een opblaasbare reddingsboot van 70 meter plaatste de kunstenaar 248 vluchtelingen zonder gezicht. Sommigen liggen buiten de boot, verdronken. Zelf zegt hij hierover: er is geen vluchtelingencrisis, er is een menselijke crisis, waarin wij onze fundamentele waarden zijn kwijtgeraakt. Het werk was te zien op de plek in Praag waarvandaan in de Tweede Wereldoorlog joodse vluchtelingen werden gedeporteerd naar Teresienstadt.

En een ander werk uit 2016, waar AiWeiWei de pilaren van het Concertgebouw in Berlijn volhing met reddingsvesten van

bootvluchtelingen, verzameld op de stranden van Lesbos. In het midden hangt een rubberboot, met de tekst Safe Passage, behouden vaart.

De kunst van AiWeiWei is een aanklacht, een schreeuw om menselijkheid, om hulp. Een schreeuw zoals die van Job, zoals die van de leerlingen van Jezus. Een schreeuw die geklonken heeft uit de mond van zoveel mensen in nood, in angst. Misschien ook wel uit onze eigen mond.

De bijbelverhalen vertellen ons dat God niet doof blijft, niet ongevoelig voor menselijk verdriet en leed.

Na de schreeuw van de leerlingen gaat het verhaal verder. Jezus spreekt water en wind toe, en ze komen tot rust. Het gevaar is geweken.

Jezus spreekt ook de leerlingen toe. Hij vraagt hen waarom ze eigenlijk zo bang waren, en waarom ze nog steeds niet geloven. De leerlingen zijn met Jezus onderweg, hier in het evangelie van Marcus, en meer en meer laat Jezus iets van zichzelf zien, wie hij werkelijk is. De leerlingen zijn dat nog aan het ontdekken. Ze stellen die vraag aan het eind van het verhaal: wie is hij toch, dat zelfs de wind en het meer hem gehoorzamen?

Het antwoord wordt door Marcus niet gegeven, maar het ligt voor de hand. Degene die macht heeft over water en wind, die in staat is orde te scheppen in de chaos, dat is God, dat kan niet anders.

Aan het begin liet ik dat schilderij van Janknegt zien, en ik kom daar nu op terug. Hij legt alle nadruk in dat schilderij op Jezus. Jezus die omhoog komt, en de macht heeft over wind en water. Zoals Marcus Jezus ook neerzet in zijn evangelie, Jezus die de macht heeft over alles wat mensen bedreigt. Natuurgeweld, maar ook bijvoorbeeld de kwade machten van demonen en ziektes. Beelden die we soms best lastig te begrijpen vinden, ook omdat we zien dat al die machten nog steeds aanwezig zijn in de wereld van vandaag.

Wie is deze Jezus? In dit schilderij van Janknegt zie ik meer dan alleen die macht over water en wind. Ik zie een Jezus, die zijn armen zo heeft gespreid dat je daarin ook het kruis kunt zien. Een Jezus die gewond is aan zijn borst. Het is een Jezus die laat zien: het kan me zeker wel schelen of jullie vergaan of niet. Ik laat jullie niet alleen op weg gaan in deze gammele boot. Ik reis met jullie mee. Mijn liefde voor jullie is zo groot, dat ik zelfs mijn eigen leven daarvoor zal geven.

De leerlingen van Jezus hebben op dit moment, aan het begin van het Marcusevangelie nog weinig idee waar dit over gaat. Maar Jezus vraagt hen al wel, om te geloven, om op hem te vertrouwen.

Niet bang zijn, het zijn woorden die heel vaak terugkeren in de evangeliën. Niet bang zijn, maar durven vertrouwen op God. Op een God die er is. Een God die dichtbij komt, die aanspreekbaar is. Die uiteindelijk ook Job antwoord geeft, vanuit de storm. Een God die betrokken is op onze levens, heel persoonlijk. En die tegelijkertijd de macht heeft, die aan het begin staat en aan het eind. Woorden die te groot zijn voor ons om echt helemaal te kunnen begrijpen.

Wie is hij toch dat zelfs de wind en het meer hem gehoorzamen?

De uitnodiging van Jezus in dit verhaal is om de angst te laten gaan. Om te groeien in vertrouwen. Het vertrouwen dat Jezus erbij is, hoe ons leven ook loopt. Een vertrouwen waarvan je soms bijzondere verhalen kunt horen, van mensen die dit ervaren. Hoe ineens alles in je leven tot rust kan komen, in een ervaring van Gods liefde en nabijheid. Het zijn ervaringen die niet zo erg maakbaar zijn. Ze worden je gegeven. Vertrouwen, je kunt er denk ik wel in groeien, jezelf er in oefenen. Je ervoor open stellen. In gesprek gaan met anderen, hoe zij vertrouwen ervaren. Bidden, je aandacht bewust richten op Jezus' woorden, op de kracht van liefde.

Vertrouwen kan ook groeien door jezelf open te stellen voor de vragen en het lijden van andere mensen. Je niet doof te houden, maar uit te reiken, de ander te zien, te helpen waar nodig. De machten van donker en chaos niet zomaar te accepteren, maar op te staan, tegen te spreken, het zwijgen op te leggen waar je dat zelf kunt. Zoals Jezus zijn leerlingen later ook de wereld instuurt, om zijn liefde verder te dragen. In het vertrouwen dat we ten diepste veilig zijn, omdat God zijn wereld nooit zal loslaten. En dat zijn liefde mijn leven omvat, ook in de heftigste storm.

Zo te leven, vanuit geloof, vertrouwen, hoop en liefde, dat wens ik ons allen toe.

Amen